

Wilson Luca

Női (?) dilemmák

Nehéz a kapa, - állapítom meg, miután a közösség vezetője, a negyvenes éveiben járó holland mérnök, családapa, piaci alkudozó, közgazdász - és a lista még hosszan folytatódik - rövid útbaigazítás után a kezembe nyomja a számomra eddig csak mások kezében látott munkaeszközt. A fészerben találok bakancsot, és kesztyűt - teszi hozzá.

Lehetnék lelkesebb is, hiszen saját akaratomból vagyok itt, sőt még kísérőm is akadt a hosszú útra... Most azonban barátom sem tehet mást, csak biztatóan tekint felém, hiszen egyenlő felek vagyunk a közösségben. És ha ásni kell, öntözőrendszert bevezetni és ültetni, akkor mind ásni fogunk, öntözőrendszert bevezetni és ültetni, még ha negyvenöt fok is van és direkt napsütés. És mert nem akarnám, hogy helyettem, nélkülem dolgozzon a többi önkéntes. Akik történetesen mind férfiak.

Ez olyan mintha férfi önkéntes társaim nem segítenének a könnyű fizikai munkában, például a főzésben tizenöt főre, mondván hiányzik a kellő szakértelem részükről, pedig tapasztalatból tudjuk, gyorsabban haladunk, ha mindenki megosztja a napi teendőket, ügyesedni, tanulni meg lehet közben is. Ezeket a gondolatokat mantrázom magamban az egyre erősödő napsütéstől kicsit kótyagosan, hiszen kell a motiváció az ásáshoz.

Tovább töprengök, hogyan és mint lehetne ezt a napi öt kötelezően ledolgozandó órát az egyén számára kellemessé és kényelmessé tenni amennyire az lehetséges, a közösség szempontjából pedig praktikussá. Egy kósza gondolat erejéig felmerül bennem, feloszthatnánk nemek szerint a munkát, hiszen hiába próbáltam mind az ötven kilómmal gyors és hatékony lenni, kis túlzással, de fele annyit értek velem a fiúk a földeken és dupla annyit értek volna a házban.

Azután körbenézek önkéntes társaimon és jómagamon, és gyorsan el is vetem az ötletet. Egy kis ökofalu kialakításán serénykedik egy csapat lelkes haladó szellemiségű fiatal és poros sztereotípiák alapján szervezné meg a munkamegosztást? De vajon ezek a sztereotípiák mennyiben porosak és mennyiben praktikusak? Átmenetileg azonban a kérdés feleslegessé vált, mivel a fent említett holland férfi felesége elutazott, így én voltam az egyetlen nő, akinek a főzés egyedül szintén kemény fizikai munka lett volna ennyi emberre.

Talán érdekes megemlíteni, hogy mielőtt a fiatal lengyel feleség elutazott volna, gondosan mindent megmutatott a konyhában és ötleteket adott kizárólag nekem, tápláló, egészséges ételek elkészítéséhez. Minden bizonnyal az ő fejében nem volt zavar azt illetően, hogy ki fogja, vezetni a háztartást ameddig ő távol van. Bevallom meg is lepett mennyire magától értetődőnek veszi, hogy én fogom irányítani a főzést és az akörüli teendőket, de ellenkezni nem akartam, hiszen mégiscsak ő élt évek óta önfenntartó közösségekben, elképzelhető, hogy ő már tudott valamit, amit akkor én még nem és annak idején ugyanúgy teli volt kérdésekkel a közösségszervezés mindennapjait illetően.

De számít ez az egész nem szerinti felosztás?- teszem fel magamnak újra és újra a kérdést. Létezik-e egyáltalán női munka és férfimunka? Ki dönti ezt el? Az egyén, vagy a társadalom? És mi történik akkor, ha olyan társadalom olyan mikroközösségének tagja vagyok itthon, Budapesten, amely azon dolgozik, hogy ezek a kategóriák, sémák idővel feleslegessé váljanak, és egy olyan közösségbe csöppennek, ahol győz a praktikum bármit is jelentsen ez az adott helyzetben?

Amikor arra vállalkoztam, hogy megpróbálom megismerni, körüljárni, értelmezni, egy fiatal, alakulófélben lévő ökofalu működését és annak ideológiai hátterét; nem gondoltam volna, hogy a kutatásom, legelső lépései során tudatosulni fogok saját „nememmel a terepen”. Hirtelen nem csupán Wilson Luca vagyok, aki világ életében fiúkkal, férfiakkal tanult, dolgozott és látszólag nem sok különbséget észlelt elérhető célok tekintetében önmaga és férfi társai között, hanem Luca a jelenlegi egyetlen nő ebben a csapatban. De hogy ez pontosan mit is jelentett, azzal még én magam sem voltam tisztában pontosan.

„Szerinted nekem kéne főznöm?” Hangzik a sátor sötétjéből a kérdés. „Ki mondja? „felel erre a barátom. „Hát a lengyel nő például.” „Nem kell vele foglalkozni, azt csináld, ami jól esik.” Esténként sok órát töltöttünk azzal, hogy a sátorban még átbeszéljük a nap eseményeit útitársammal, barátommal és legfőbb kritikusommal, és megpróbáljunk a másik egzisztenciális kérdéseire választ adni. Az esti „sátras” beszélgetésünket összegezve másnap mosogatás közben annyit mondott még: „figyeld a témát és magadat, esetleg kérdezd meg a többieket, ők mit gondolnak erről, de senki nem kötelezhet rá, hogy te főzz.”

Mit jelent egyáltalán a főzés ebben a közösségben? És mit jelent a kemény fizikai munka? A főzés sokszor magányos tevékenység, cserébe az étel készítője számíthat a dicsérő szavakra, hálás tekintetekre, a földművelés viszont hiába megerőltető sok szempontból, de közösségformáló szerepe is van. Ebben a tíztől háromig tartó időintervallumban ugyanis rengeteg történet, információ és vélemény fogalmazódik meg munka közben, amiről főleg nekem, mint antropológus, kár lenne lemaradni. Ezt szerencsére viszonylag hamar felismertem, így ha mondjuk nem is vettem részt a kőhordásban például, de előfordult, hogy kamerával elkísértem a fiúkat és úgy rögzítettem a beszélgetést. Ez ellen semmi kifogásuk nem volt, de azért igyekeztem a lehető legtöbbször részt is venni az adott munkában.

Angol, amerikai, vagy éppen osztrák önkéntes társaim, pedig nem éreztették egy percig sem, hogy nem „érnek” velem annyit a földeken, mintha megfőzném addig az ebédet. Hiszen valaki úgymint abbahagyja a kemény fizikai munkát majd egy óra körül, választ egy főzőtársat és ketten hamar elkészülnek a kertből, vagy a termelői piacról beszerzett hozzávalókból készült ebéddel.

Miért tört fel bennem egyre sürgetőbbben az érzés, hogy az a valaki én akarok lenni? Ugyanakkor viszont miért kényszeríteném bele magam egy sztereotip nemi szerepbe önként és dalolva, amikor olyan élvezetes együtt ásni, verejtékezni a többiekkel, és közben vicces történeteket mesélni országunkról, utazásainkról, vagy éppen a házigazdáról?

Mert nehéz a kapa, ahogy azt már beszámolóim elején is beismertem. És miért kell ennek egy magam számára is alig hallható beismerésnek lennie? Ha nehéz hát nehéz és legyen ez egy magabiztos kijelentés, hiszen szabad akaratomból folytathatom az ásást, vagy éppen tehetem le és dönthetek úgy, itt az ideje más tevékenységet folytatni, akár főzni. Azt már csak zárójelben jegyzem meg, hogy S. barátom, aki az Egyesült Királyságból érkezett, hasonlóan, de alig hallhatóan megkönnyebbült sóhajt hallatott, amikor megkérdeztem velem tart-e. Ekkor tudatosult bennem igazán, hogy az ő teste is elfáradt és szívesen hallgatna velem zenét a konyhában miközben aprítjuk a zöldségeket és ellenőrizzük a tésztát.

S. sóhaja ha nem is csitította el az összes kérdést a fejemben, ott és akkor választ adott legalább az egyik kérdésemre: ebben a mikrotársadalomban az egyéné az utolsó szó, ami

a munka jellegét illeti, amíg az praktikus és hasznos a közösség számára is. Ebből tehát arra a következtetésre mertem jutni, hogy ha már mindenképpen kategóriákban gondolkodunk, meglehet, hogy inkább a szerint kéne ezeket a kategóriákat megalkotnunk, hogy az adott munka fizikai szempontból nehezebb-e, vagy könnyebb, utóbbira pedig vágyhat bárki, három óra tűző napon történő ásás után.

Ezen sorokat már pesti otthonom kellemes hűvöséből írom és visszagondolok azokra az elvárásokra és ideákra, amikkel a hátizsákomban elindultam nyáron az ökofaluba és rá kellett jönnöm már időközben is, terepmunkám alatt, hogy azokat az ideákat, amiket túl nehéz tovább cipelni és semmi hasznukat nem veszem, le kell raknom az út szélén vagy épp a földeken. A nemi szerepekről alkotott véleményem a terepen tapasztaltak során megingott, és a Spanyolországban töltött hónapokra identitásformáló élményként tekintek vissza, mely új irányt adott dilemmáimmal kapcsolatban.

Fókuszban: Migráció

elvándorlás | kapcsolatok | szolidaritás | oktatás

